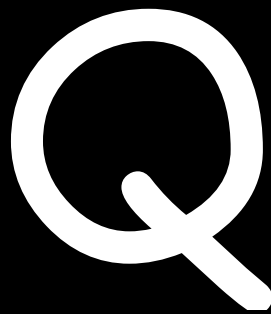

Hedendaagse, economische en politieke geschiedenis

Prof. Van damme

uickprinter
Koningstraat 13
2000 Antwerpen
www.quickprinter.be

Online samenvattingen kopen via

www.quickprintershop.be

Like us on Facebook!

www.facebook.com/quickprintershop

Hedendaagse economische en politieke geschiedenis

Inhoud

Hoofdstuk 1: Inleiding	4
1.1 Wat is geschiedenis als academische discipline? Hoe gaat een historicus te werk?	4
1.2 Een historisch intermezzo	5
1.3 Het waarom en nut van deze cursus	5
1.4 Het geografisch en temporeel kader van deze cursus	7
Hoofdstuk 2: Van ancien régime naar democratische natiestaten	8
2.1 Van oude naar nieuwe politieke constellaties	8
2.2 de politieke ontrafeling van het feodalisme in de Zuidelijke Nederlanden	9
2.3 Van soevereine vorst naar soevereine natie	10
2.4. De opkomst van de Belgische natiestaat	12
2.5 De opstand van 1830, de grondslagen van de Belgische democratie en het unionisme.....	14
Hoofdstuk 3: in de maalstroom van de sociaaleconomische vernieuwing	17
3.1 Van oude naar nieuwe sociaaleconomische constellaties	17
3.2 Een groeiende bevolking	18
Situatie periode voor 1750.....	18
Situatie periode tussen c. 1750 en 1850	18
3.3 Een productieve agrarische sector	19
Dominante primaire sector voor 1750.....	19
Ingang verlicht despotisme onder Oostenrijkse keizerin Maria Theresia (1740-1780)	19
Waarom een agrarische groeiversnelling vanaf de 18 ^e eeuw in Zuidelijke Nederlanden?.....	20
3.4 De bestaande grootproductie botst op zijn grenzen	21
Industriële productie voor 18 ^e eeuw.....	21
Tegenvallende conjunctuur 17 ^e eeuw en demografische druk 18 ^e eeuw.....	22
Proto-industrialisering.....	22
Grootproductie via huisnijverheid opgegeven ten voordele van gecentraliseerde, gemechaniseerde fabrieksproductie.....	23
Manufacturen in 18 ^e eeuw.....	23
Verschil voor 1800 en na 1800	24
3.5 De Industriële Revolutie	24
In zijn enge betekenis.....	24

In zijn brede betekenis	25
Hoofdstuk 4: De lange weg naar maatschappelijke integratie	27
4.1. Nieuwe uitdagingen voor een nieuwe staat	27
4.2 Naar een industriële ‘klassenmaatschappij’	27
4.3 Naar een verstedelijkt en eengemaakt Belgisch territorium	30
4.4 Verdere democratisering en de triomf van het politiek en economisch liberalisme (tot c. 1884)	32
4.5 Emancipatie en broze maatschappelijke integratie (tot c. 1914)	35
4.6 Richting een ‘verzorgingsstaat’ in het Interbellum	38
Hoofdstuk 5: Richting de eigentijdse productiestructuur	44
5.1 Basiskenmerken van de Belgische economie rond het midden van de 19 ^e eeuw	44
5.2. Naar een laag-expansief demografisch patroon	45
5.3 De agrarische sector in verdrukking en transitie.....	47
5.4 Een ‘tweede industriële revolutie’	49
5.5 Levensstandaard.....	53
Hoofdstuk 6: Kolonisatie en dekolonisatie van Congo	57
6.1 Globalisering en imperialisme tussen c. 1850- c. 1950	57
6.1.1 Europa vaart richting centrum van de wereld: voor goud, God en glorie!	57
6.1.2 Ongeziene globalisering in 19 ^e eeuw	57
6.1.3 Hoe groei van wereldhandel verklaren?	58
6.1.4 Modern imperialisme eind 19 ^e eeuw	59
6.1.5 Kolonies voor WOI.....	60
6.1.6 De Britse “commonwealth”	60
6.1.7 Gevolgen voor de wereld	60
6.1.8 Emigratie in de 19 ^e eeuw: Europa exporteert migranten	61
6.2 Exploratie en kolonisatie van Congo 1876-1885	62
6.2.1 Hoe het begon	62
6.2.2 Koning-dromer	62
6.2.3 Een onverwacht succes	63
6.2.4 The scramble for Africa	63
6.2.5 Congo als ‘virgin land’?.....	64
6.3 De onafhankelijke Congostaat 1885-1908	64
6.3.1 Veel problemen, maar ook opportuniteiten	64
6.3.2 Ontstaan van koloniale zakenwereld	64
6.3.3 De roof-economie onder Leopold	65
6.3.4 De keerzijde	65

6.3.5 Gevolgen van de plundereconomie	65
6.4 Belgisch Congo 1908-1960	66
6.4.1 Machtsovername België.....	66
6.4.2 Dominantiesysteem	66
6.4.3 Klassieke koloniale economie.....	66
6.4.4 Overheid en economie	67
6.4.5 Het arbeidsprobleem.....	67
6.4.6 Hoe mortaliteit aanpakken?.....	67
6.4.7 Dekolonisatie na 1945	68
Overzicht tijdlijn	69

Hoofdstuk 1: Inleiding

1.1 Wat is geschiedenis als academische discipline? Hoe gaat een historicus te werk?

Oud is in

Het verleden: Sporen in onze materiële leefwereld, gesprekken, handelingen

Toepassingen: Donald Trump, migratievraagstuk,..

=> Op publieke media geschiedenis ingeroepen als houvast voor mens en maatschappij

= Gebruikt als verklarende kracht voor de toekomst

→ Publieke gebruik (instrumenteel misbruik) van het verleden is niet nieuw

Geschiedenis = moeilijk te vatten, altijd een andere mening of interpretatie

Academische reflectie is geen sinecure

→ Zelfs gedeelde of 'aanvaarde wijsheden' of 'feiten' over het verleden veranderen mee op het ritme van de tijd, en zijn in belangrijke mate sociale en culturele **constructies**

1789: politieke opstand in Parijs (aangetoond via brieven, overheidsdocumenten, dagboeken)

→ moeilijk vaststellen: oorzaken, bredere implicaties, betekenissen vandaag de dag

Academische (re)constructie en representatie van het verleden volgt enkele geëigende en historisch gegroeide en dus bekritiseerbare methodes en kenmerken

=> Zelfstandige gerespecteerde positie van geschiedenis

Historici ontleen theoretische ideeën, interpretaties en modellen uit de bredere wetenschappen

Deze cursus: inzichten afkomstig uit politieke en sociaaleconomische geschiedenis.

→ Spreekt over verleden volgens bepaalde wetenschappelijke spelregels die zijn veranderd doorheen de tijd

Interpretatie of (re)constructie van verleden gebeurtenissen of feiten : steeds 3 terugkerende fases

1. Actief op zoek naar 'bronnen' of getuigenissen/sporen
= fase van de heuristiek
Verschillende vormen
- geschreven bronnen → Gepubliceerd (breed publiek)
→ niet-gepubliceerd (na administratief proces archiveren)
- niet geschreven bronnen → Materiële restanten (archeologie)
→ Eigentijdse periodes: audiovisuele en digitale sporen
2. Uitoefenen van de nodige historische kritiek
Doel: belangrijke en betrouwbare informatie over het verleden achterhalen
= fase van de historisch-kritische onderzoeksmethodes
Elke bron: - waarde toetsen
- onderworpen aan interne en externe kritiek
Externe kritiek: peilen naar authenticiteit en datering (Opletten met fake nieuws!)
Interne kritiek: peilen naar omstandigheden waarin de bron tot stand kwam
→ wie, waarvoor,..
=> waarde van de bron achterhalen: opletten bij subjectief EN objectieve bronnen
Waarom gebeurde wat?
→ informatie verschilt sterk van bron tot bron

3. Verslag van verleden is nooit passief proces
  - Niet enkel verslag over verleden, maar ook over werkwijzen, gebruikte methodes, selectie-en interpretatieprocedures, kunstringrepen, .. om tot een uitspraak te komen
  - ⇒ Vaak synoptisch weergegeven
    - = fase van de constructie (niet reconstructie: passief proces)

Actief optreden van de historicus ≠ subjectivisme

→ Kan zich niet alles permitteren

Deze 3 fases zijn zelf gewijzigd en na interne metareflectie voortdurend aangepast doorheen de 19de en 20ste eeuw

=> Blik naar het verleden ingrijpend gewijzigd : beschrijvingen zijn anders dan 40 jaar geleden
Historiografie of de theoretisch- historische reflectie over het verleden = bestuderen hoe men in het verleden naar verleden gebeurtenissen keek, hoe de geschiedenis is herschreven.

Opmerking: Deze cursus is inleidend en verhalend. Men moet zich er wel van bewust zijn dat over wat er verteld wordt nog actuele historische debatten en discussies woeden.

1.2 Een historisch intermezzo

= lezen, niet overlopen in de les.

1.3 Het waarom en nut van deze cursus

Zoomt in op de historische complexiteit van breed maatschappelijke en mondiale transitieprocessen van politieke en sociaaleconomische aard.

=> tot vandaag de dag: hebben nog verschillende repercussies in de wereld
vb. Demografische transitie

De manier waarop deze 'constellaties' historisch vorm krijgen staat centraal.

De cursus beschrijft :

De complexe wijze waarop diverse 'actoren', ideeën, waarden, normen, ideologieën, politieke en economische beslissingen, praktijken en materiële realisaties uiteindelijk met elkaar verweven zijn geraakt.

Deze verbondenheid (= constellatie, assemblage, lash-up) krijgt een historisch gewicht.

→ gaat op lange termijn de uitkomst van het historisch proces structureren

Let op: het is belangrijk steeds het tijdelijke en fragiele karakter van historische constellaties te onderkennen. De loop van de geschiedenis staat niet vast, maar wordt voortdurend beïnvloedt door nieuwe gebeurtenissen en ontwikkelingen.

In de cursus: 3 verwerven spanningsgebieden of probleemvelden die terugkomen

1. Welvaart
2. Macht
3. Risico's

1. Welvaart

= klassiek vertrekpunt van de economische geschiedenis.

"Hoe proberen mensen in hun voortbestaan te voorzien?"

=> Studie naar de organisatie van een productiestructuur of systeem dat goederen en diensten voorziet om de groei van de bevolking op te vangen.

Enkele gestelde vragen hierbij:

- Hoe en hoeveel wordt er geproduceerd?
- Waar zijn mensen tewerkgesteld en wat voor arbeid doen ze?
- Hoe moeten we de inkomens en welvaartsverdeling in een bepaalde historische context begrijpen?
- Welke sociale groepen oefenen daar invloed op uit en welke groepen blijken daarbij kwetsbaar?
(Deze vraag brengt ons naar het tweede aspect: macht)

2. Macht

= klassiek vertrekpunt van de politieke geschiedenis

“Hoe organiseren en verdelen mensen de macht over de samenleving”

=> Studie van organisatie en vorming van een staatstructuur of systeem, die toegang of medezeggenschap tot macht gaat regelen.

Enkele gestelde vragen hierbij:

- Wie heeft er toegang tot macht en wie wordt er buitengesloten?
- Welke sociale groepen beïnvloeden dit proces, en vanuit welke denkbeelden doen ze dit?
- Welke invloed oefenen ze uit op het economisch systeem, en hoe wordt er omgegaan met sociale contestatie en protest van anderen uit
(Deze vraag brengt ons bij het derde aspect: risico's)

3. Risico's

= klassieke vertrekpunt van de sociale geschiedenis

“Hoe proberen mensen zich individueel of in sociale groepen te organiseren of te verenigen om de kwetsbaarheid van het individuele bestaan op te vangen”

Enkele gestelde vragen hierbij:

- Hoe worden de bestaansrisico's (ziekte, invaliditeit, sterfte,..) het hoofd geboden of beperkt?
- Welke instellingen worden daarvoor in het leven geroepen en welke sociale groepen hebben toegang tot die voorzieningen?

Deze drie basisproblemen staan in een vervlochten of wederkerige driehoeksrelatie tot elkaar

→ De vergroting van politieke macht kan zo de risico's op staatsontsporing en dictatuur vergroten, maar evengoed een belangrijke rol spelen in het opvangen van risico's door bijvoorbeeld een sociale zekerheid uit te bouwen (zoals het geval na WOII)

→ Een afname van de welvaart door bv. de crash van het economisch systeem (2008) kan de risico's op armoedeval doen vergroten, zeker in een klimaat waar de machtsstructuren en oor pleiten zo weinig mogelijk te interveniëren in de werking van de 'vrije markt'

Let op: Schema is nog niet volledig

=> Plaats geven aan mentale constructies

= klassiek vertrekpunt van de culturele geschiedenis.

In elk probleemveld handelen mensen op basis van mentale constructies: ideeën, mentaliteiten, gewoontes, overtuigingen,..

Deze relaties zijn ook fundamenteel verweven en vervlochten.

→ Mentale constructies ontstaan door een bepaalde schikking van de welvaart, macht en risico's.

→ Mentale constructies ontstaan binnen een bepaalde historische 'constellatie', maar oefenen zelf ook invloed uit op de drie probleemvelden.

Meer zelfs: er is veel voor te zeggen om de mentaliteiten een centrale rol toe te kennen.

Opvattingen over identiteit, rechtvaardigheid of eervol gedrag zijn niet te onderscheiden van de economische, politieke of sociale sfeer.

Waarom de focus op de historische complexiteit van breed maatschappelijke en mondiale transitieprocessen van politieke en sociaaleconomische aard? Wat kan een dergelijke langetermijnperspectief (dat inzoomt op de complexiteit van de historische 'constellaties' of assemblages) bijdragen aan de sociale en economische wetenschapper?

1. Een beter inzicht in de geschiedenis laat toe om hedendaagse politieke, sociale en economische ontwikkelingen beter te begrijpen en het belang ervan af te wegen = meest basale nutsfactor van de geschiedenis
2. Op dieper kenniswetenschappelijk niveau (volgens historici Jo Gudli en David Armitage)
→ Het stelt ons in staat om met meer vertrouwen de toekomstige problemen (zoals klimaatveranderingen) aan te pakken.
⇒ Een historische blik laat aan menswetenschappers toe om data te verzamelen en problemen te bekijken vanuit een langer perspectief en voor heel verschillende contexten.

Dit vergelijken van maatschappelijke fenomenen doorheen tijd en ruimte laten een nauwkeurigere analyse toe, dan een focus die zich blindstaart op de actualiteit en waan van de dag.

→ Beter om beleidsmakers van gepast advies te voorzien

- ⇒ Het punt = tot een nieuwe synthese komen die de inzichten van de micro-storia koppelt aan een door de nieuwe informatietechnologie gestuurde big-data aanpak.
- ⇒ = Een onderzoeksmethode die vraagt om studenten en toekomstige wetenschappers die bereid zijn om globale problemen te beantwoorden, en die via een lange-termijn en trans-disciplinaire aanpak willen beantwoorden

1.4 Het geografisch en temporeel kader van deze cursus

Microcontext : Regio die we vandaag België noemen

=> Lange termijn kennis van de geschiedenis van deze regio laat toe om de direct omringende wereld beter te begrijpen en te ondervinden hoe het verleden actief ingrijpt tot vandaag.

België is boeiend: Land dat fundamentele politieke en sociaaleconomische transacties meemaakte, die uiteindelijk representatief of illustratief zijn gebleken voor het bredere, mondiale moderniseringsproces van de afgelopen 300 jaar.

=> Gelijkaardige ontwikkelingen in andere landen van de wereld beter begrijpen.

België = goed vb. om te zien wat het globaliseringsproces met de natiestaat heeft uitgehaald.

- Zuidelijke Nederlanden vervelden tot natiestaat
- Belgische natiestaat wordt vandaag de dag door sociaaleconomische en politieke ontwikkelingen door weinig meer samengehouden dan door de koning en collectieve staatschuld

Klassieke analyse Luc Huyse: geschiedenis opdelen in 3 structurerende dynamieken of breuklijnen

=> Enkel oog voor sociaaleconomisch spanningsveld

= spanning tussen arbeid en kapitaal, en de wijze waarop de politiek daarop meermaals heeft ingespeeld, e dit spanningsveld mee heeft vormgegeven.

Andere breuklijnen : levensbeschouwelijke en communautaire blijven onbehandeld.

In deze cursus:

Chronologische opbouw, waarbij enkele thema's steeds terugkomen.

- Politieke aspecten van staatsvorming ('natievorming')
- Politieke aspecten van samenlevingsopbouw ('democratiseringsproces', opbouw 'verzorgingsstaat',...)

- middengroep en elite ontevreden: Willem 1 = repressief inzake persvrijheid,...
- Elitaire leiders maken armen wijs dat een regimewissel ook in hun voordeel is

Opstand in Brussel:

- Opera 'Stomme van Portici'
- Nederlands leger trok zich terug -> vrij spel voor revolutionairen

Onafhankelijkheid v. België:

- Internationale steun en erkenning op conferentie van Londen
- Vorst = Leopold 1 (gematigd persoon)
- Grondwet
  - > weerspiegelen belangen v. kapitaal en intellectuelen
  - > democratische natiestaat
  - > burgerlijke vrijheden
  - > politieke vrijheden (macht gaat uit v.h. volk)
  - > aan banden leggen v. macht en willekeur v.d. vorst
  - > constitutioneel monarch = trouw aan wetten v.h. volk
- Vorstelijke macht ingeperkt (blijft tot 1945 wel actief in buitenlandse politiek en defensie)
- Grondwet dient vooral belangen v.d. economische

Bepaalde streken zijn dichter bevolkt dan andere; hoge bevolkingsdichtheid op het West- en Oost-Vlaamse platteland

Door industriële dynamiek kwam bevolking in beweging richting industriële kernen zoals Luik, Gent, Henegouwen.

Traditionele verhouding tussen stad en platteland wijzigt:

- 4 stedelijke agglomeraties (Brussel, Antwerpen, Gent en Luik)

Uitzicht van oude, middeleeuwse steden verandert:

- Steden met historische kern
- Steden geplaagd door sociale problemen en gebrek aan hygiëne
- Huizen aan privémarkt overgelaten

	<p>topklasse: -> kiescijns -> parlement met 2 kamers, verkozenen aangesteld via meerderheidsstelsel -> kiescijns voor verkozenen (superrijken hadden macht in handen / macht gebaseerd op rijkdom ipv op afstamming)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Minder rijke intellectuelen voelen zich verraden <p>Dubbele uitdaging:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Legitimiteit als nieuwe natie bewijzen - Politiek van nationalisering voeren van bovenuit 			
1830 - 1847	<p>Unionisme:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Machtsstreven v. zelfde monsterverbond als tegen Willem 1 - Politiek v. nationalisering gericht op eenmaking v. nieuwe Belgische natie - Parlement --> stemmen individueel (ontbreken v. georganiseerde politieke partijen) - Parlementariërsbond -> 1 doel -> Belgisch project doen slagen <p>1847 verkiezingsoverwinning Liberalen</p>			
Vanaf 1847	<p>Politieke partijen nemen het heft in handen</p>		<p>Na aardappelmisogsten van 1845 - 1848:</p>	

			<ul style="list-style-type: none"> - Systeem van voedselimport en liberalisering van de voedselhandel - Geliberaliseerde prijzenslag met buitenland was niet te winnen - Prijzen voor Belgische voedselproducten lagen te hoog - Crisis in de agrarische sector 	
1848	<p>Revolutiejaar --> onder druk van revolutionaire opstanden:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Meer democratische, progressieve onderstroom kreeg de wind in de zeilen - Kiescijns werd verlaagd - Nog geen sociale belangen op de agenda - Er komen arbeidsprotesten 			
<p>Tweede helft 19^e eeuw Na 1850</p>	<p>Interne tegenstelling tussen Katholieken en Liberalen begonnen op te borrelen + ze moeten een houding aannemen t.o.v. de nieuwe sociale verhoudingen (klassenmaatschappij) en het urbaniseringsproces</p>	<p>Maatschappelijke hiërarchie en politieke macht bepaald door economische rijkdom of klasse</p> <p>Oude traditionele grondbezittende klasse:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Oude adellijke geslachten met lange stamboom die Franse revolutie overleefd heeft - Nieuwe adel uit 18^e of 19^e eeuw - Toonaangevend - Wogen op besluitvorming in senaat <p>Klasse van de ondernemers</p>	<p>Tweede industriële revolutie/ technologische revolutie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Begint vanaf 1900 zijn vruchten af te werpen - België presenteerde zich op wereldtentoonstellingen - België = een moderne, leidinggevende, industriële natie - Nieuwe product- en procesinnovaties: <ul style="list-style-type: none"> * nieuwe energie- en aandrijvingsvormen * verdere ontwikkeling van de wetenschap en techniek (nieuwe, elektrificeerde nijverheden) 	<p>Pas na 1870: stadssanering</p> <p>Geen monstersteden --> Belgische urbanisatieproces = vooral aangroei van kleine en middelgrote gemeentes</p> <p>Na 1850 Europese naties op zoek naar nieuwe afzetmarkten voor de aangroeiende industriële output & gebieden waar goedkope en nieuwe grondstoffen konden worden opgehaald</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vrijhandelstarieven afgesloten binnen Europa - Corn laws in Engeland (1846)

		<ul style="list-style-type: none"> - Via commercieel of financieel ondernemerschap opgeklimmen, talrijker en invloedrijker geworden - Sterke greep op Kamer van volksvertegenwoordigers en later de Senaat - Zullen eind 19^e eeuw samenleving volgens industrieel en commercieel model trachten op te bouwen <p>Subtop van beroepen met minder rijkdom, maar wel veel maatschappelijke status:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vrije beroepen, professoren, schrijvers, kunstenaars, journalisten,... - Ijverde voor meer democratisering en politieke inspraak - Ijveren voor een uitbreiding van de burgerlijke en politieke vrijheden <p>Uitgebreide middenklassen of 'kleine burgerij':</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kleine landbouwers die eigenaar of pachter waren van hun grond 	<p>*Veranderingen op de werkvloer inzake arbeidsorganisatie en benadering van de arbeider</p> <p>*co-operatie tussen kapitaal en arbeid</p> <ul style="list-style-type: none"> - Opvoeren van de productiviteit staat centraal * ritme van arbeid afgestemd op nieuwe, door elektriciteit aangedreven machines en productiemethodes * wetenschappelijk gefundeerd productiviteitsdiscours 	<ul style="list-style-type: none"> - België voegt zich bij Latijnse Muntunie (1865) - Belgische Frank gaat deel uitmaken van de 'internationale gouden standaard' (heel 19^e eeuw) <p>Buitenlandse investeringen meer gericht op kolonies</p> <ul style="list-style-type: none"> - Men wil economische wingewesten maken - Europese politieke instellingen, economische praktijken en cultuur ernaartoe importeren - Demografische overschotten worden ernaartoe gestuurd als lange-afstandsmigranten
1850 - 1884	<p>Liberale Partij gaat België uitbouwen naar haar (doctrinair) beeld en gelijkenis:</p>	<p>1850 – 1950: levensstandaard van loontrekkers verbetert</p> <ul style="list-style-type: none"> - Loonkoopkracht onder werkende, Belgische bevolking verbetert --> begin 19^e eeuw 	<p>1870 nekschot in agrarische sector:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Met de agricultural invasion - Belgische markt overspoeld met goedkoop graan van over Atlantische oceaan 	<p>Einde 19^e eeuw: Europese imperialisme of kolonialisme:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Onderwerping v.e. volk door een ander volk dat zich superieur waant

- Bespoedigen en versterken van de verdere industrialisering van het land
- Vrije industriële en commerciële ondernemerschap kon gedijen en zelfs heel actief versterkt en ondersteund
- Ingrijpen in sociale verhoudingen is uit den boze
- Rijken bepalen door hun politieke macht de spelregels waardoor hun kapitaal enkel toeneemt
- Eigendom en kapitaal zijn een persoonlijke verdienste (armoede is schuld van armen zelf)
- Struggle for life en het recht van de sterkste (machtselite legitimeerde zo hun positie)
- Alles in functie van ongeremde kapitaalsaccumulatie
- Vooruitgangdenken: economische groei = maatschappelijke vooruitgang
- Sociaal scherm van ruimtelijke en fysieke segregatie

1864 opkomst van de Socialistische Beweging:

- 1 eis: afschaffing van het cijnskiesstelsel en de invoering van het algemeen stemrecht
- Via verdere democratisering arbeidsbeweging aan de macht laten komen --> deze zal

- winsten ongelijk verdeeld --> **einde tweede industriële revolutie** kunnen arbeiders deel van winst opeisen
- Prijsdaling van voedselproducten --> ontwikkeling v.d. voedselconsumptie --> meer variatie in voeding
  - Antropometrische en demografische gegevens --> lengte v. jongens en meisjes op bepaalde leeftijd groter geworden (hoe rijker, hoe groter)
  - Daling mortaliteitscijfers --> stijging van de levensverwachting

- Door dalende transportkosten -> voedsel importeren wordt voordeliger dan het zelf produceren

1880 – 1920 uitzuivering in Belgische landbouwsector:

- Nauwelijks rendabele dwergbedrijfjes uit markt geduwd
- Overheid zal landbouw niet beschermen (dit zal lonen doen stijgen en prijs voedselproducten ook)
- Producenten verplicht elders werk te zoeken --> vinden werk in de tweede industrialiseringsgolf

Fundamenteel transitieproces:

- Overgebleven landbouwproducenten specialiseren zich op rendabele veeveelt
- Bedrijfsomvang van landerijen neemt alleen maar toe

1873 – 1896 Long depression:

- Nieuwe vormen van protectionisme
- Ineenstortende grondstofprijzen
- Afzet vanuit België naar buitenland stakte
- Sociale ellende als gevolg

- 'achterlijke' gebieden worden industrieel geëxploiteerd
- Lokale regimes onderworpen en vervangen door direct koloniaal bestuur om zelf touwtjes in handen te nemen
- Kolonisatie = een Europees concurrentieel aangestuurd superioriteitsdenken

Mondiale gevolgen:

- Wereld verdeeld in invloedssferen
- Koloniale verhoudingen versterken racisme

1876 Internationale Geografische Conferentie bijeen geroepen door Leopold II

- Oprichting Internationale Africaine (AA) = privé organisatie die Afrika zou verkennen om slavenhandel af te schaffen, maar eigenlijk was Leopold II zijn bedoeling om een Belgische wingewesten te maken
- Belgische vestigingen stichten onder andere privéorganisaties zoals

	<p>samenleving omvormen tot een klasseloze samenleving</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kregen steun van progressieven en christendemocratie voor strijd voor algemeen stemrecht * Liberalen zo meer vrijheden en democratie (wat progressieven willen) * Katholieken overtuigd na de Pauselijke encycliek <i>Rerum Novarum</i> die gaat over sociale harmonie en naastenliefde in 1891 		<ul style="list-style-type: none"> - Aanboren van nieuwe markten, op zoek naar afzetmogelijkheden en grondstoffen, leidde tot investeringen buiten West-Europa - Paste bij het imperialisme van deze periode 	<p><i>Comité d'Etudes du Haut-Congo (CEHC)</i> en <i>Association Internationale du Congo (AIC)</i></p>
1884 tot WO I	<p>Katholieke machthebbers aan de macht</p> <p>Vanaf eind 19e eeuw veel geïnvesteerd in intermediaire sociale organisaties:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Belgische boerenbond - Belgische volksbond - Gilden of corporatieve vakverenigingen - Arbeidersorganisaties of vakbonden <p>1893 Algemeen meervoudig stemrecht (AMS):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Iedere mannelijke vanaf 25 jaar had stemrecht - Bepaalde categorieën kregen twee of meer stemmen (meer gegoede burgers krijgen extra stemmen) - Extra stemmen kwamen vooral ten goede aan bezittende klasse, mensen die eigendom hadden en die de massa's 	<p>Luidere loop van emancipatorische bewegingen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Democratiseringsproces (men wil komaf maken met kiessysteem met cijzen) - Groei richting een verzorgingsstaat (organisaties en initiatieven die mensen willen begeleiden van wieg tot het graf) <p>1885 – 1886 breukjaren:</p> <ul style="list-style-type: none"> - BWP opgericht in 1885 - Eerste algemene staking in 1886 - Stakingen, manifestaties en geweld verspreiden zich - Regering reageert met zware repressie <p>1889 invoering beperkte sociale wetgeving:</p>	<p>WO I prijsstijging van voedselproducten zorgen ervoor dat veel landbouwfamilies het nodige kapitaal konden opbouwen</p>	<p>1884 – 1885 Conferentie van Berlijn :</p> <ul style="list-style-type: none"> - Erkenning van <i>The scramble for Africa</i> - Leopold als winnaar uit diplomatieke strijd - Leopold II mag territorium innemen - Beloofd om er een vrijhandelszone van te maken - Hij zorgde ervoor dat Belgische staat op geen enkele manier betrokken was - Onafhankelijke neutrale Congostaat met Leopold II als soeverein <p>1885 – 1908 Onafhankelijke Congostaat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Belgische staat moest toch financieel steunen omdat

bezitloze as een bedreiging voor hun positie zagen

Invoering van de stemplicht:

- Gematigde mensen hebben minder nood om te gaan stemmen en zo zouden gematigde partijen minder stemmen krijgen -> dit wil men vermijden

1899 invoering evenredige vertegenwoordiging:

- 20% van stemmen komt overeen met 20% v.d. zetels
- Vermijden dat AMS in combinatie met het meerderheidsstelsel slechte gevolgen heeft voor Liberalen
- Erkenning van pluralisme binnen het politieke landschap

- Wet op verbod kinderarbeid (niet jonger dan 12)
- Aantal werkuren per dag (max 12u per dag voor jeugd)
- Huisvestingswet (via lening met lage rentes zelf een huis kopen)

Onafhankelijke Congostaat op randje van financieel bankroet stond

- Investerings van België
  - * militair corps ter plaatse om aan te tonen dat Leopold II hele land kan bezetten
  - * aanleg van spoorwegverbinding tussen Leopoldville en de kust --> *Compagnie du Chemin de Fer du Congo (CFC)*
  - * renteloze leningen ter beschikking gesteld die Onafhankelijke Congostaat overeind houden
- Katholieken steunden dit project (Afrika ontsluiten van slavernij)
- Belgische ondernemers en banken zien meer risico's dan winsten --> pas verandering na rubberboom in 1896 --> na 1906 keerpunt om hen over de streep te trekken door oprichting van 3 ondernemingen
  - * *Union Minière du Haut Katanga*
  - * *Forminière*
  - * *Chemins de Der du Bas-Congo au Katanga (BCK)*

				<p>Domaniale structuur van Onafhankelijke Congostaat vanaf 1885:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ontginning land door machtige concessiebedrijven die rechtstreeks voor koning werken - Privéondernemingen die niet overeenkomen met Leopold II mogen land niet binnen - Botte exploitatielogica --> zo snel mogelijk en aan zo laag mogelijke kosten, zo veel mogelijk rijkdommen vergaren - Vanaf 1892 verplicht om vaste quota van ivoor en rubber te ontginnen <p>Gevolgen van plundereconomie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Leopold II maakt in België grote sier - Veel Congolezen stierven - Veel Afrikanen kwamen in opstand of probeerden systeem te saboteren
Interbellum	<p>1919 goedkeuring Algemeen Enkelvoudig Stemrecht (AES):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Arbeiders hebben tijdens oorlog bewezen dat ze betrouwbaar zijn en krijgen nu even veel stemmen - 1 man, 1 stem 		Lanbouwfamilies investeren hun verworven kapitaal in de nodige modernisering	

<p>Belgisch politiek bestel hierdoor gewijzigd op 4 punten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gewijzigde politieke krachtverhoudingen -> BWP veel sterker of evenaarde Katholieke als sterkste partij - Opkomst nieuwe partijen -> extreemrechtse partijen,... - Noodzaak van coalitieregeringen en compromissen -> regering gevormd uit meer dan 1 partij - Nieuwe sociale wetgeving/ nieuwe sociale wetten <p>Nieuwe sociale wetten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 1919 progressieve inkomstenbelasting (niet langer de zwakkeren die sterkste lasten dragen) - werkdruk wordt aangepast (48 urenweek) - 1921 afschaffing van de stakingsbeperkingen <p>Belangrijkste verwezenlijking:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sociale zekerheid <ul style="list-style-type: none"> * vervangingsinkomen * aanvullend inkomen * verplicht voor iedereen in 1944 - Sociaaleconomisch overleg <ul style="list-style-type: none"> *werkgevers en werknemers in dialoog met elkaar * sociale conflicten vermijden 			
--	--	--	--

	<ul style="list-style-type: none"> * overlegd in paritaire comités * cao's tot gevolg 			
Na 1900	<p>Enkele nieuwe sociale wetten/ wetten die richting aangeven naar een meer duurzaam en katholiek geïnspireerd, verzoenend arbeidsmodel</p> <ul style="list-style-type: none"> - Arbeidscontracten - Bescherming tegen arbeidsongevallen - Zondagsrust - Wet op ouderdomspensioenen - Wet op leerplicht tot 14 jaar 		<p>1920 -1930 agronomie (landbouwkunde) breekt door --> een algemene toename van de productie en de productiviteit v.d. Belgische landbouwsector</p> <ul style="list-style-type: none"> - Afname v. haar belang binnen het Belgische BBP - Afname v. haar belang in de procentuele tewerkstelling 	<p>Felle campagne tegen het beleid in Leopolds Congo in Britse pers</p> <p>Binnen België groeide ook protest:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Verhitte parlementaire debatten - Leopold wou gemoederen sussen en bewijzen dat er niets aan was van de wandaden - 1904 stuurt Leopold een internationale onderzoekscommissie naar Congo --> deze bevestigt het misbruik en wandaden (waar Leopold niets van wist) - 1908 soevereiniteitsoverdracht
19^e – 20^e eeuw	<p>Volkseigen en volksvreemd Separatisme en irredentisme Natie = een sociale constructie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Naties = opgebouwd door toevallige historische gebeurtenissen 			
Eerste helft 20^e eeuw			<p>Sterke stijging van productie en productiviteit door tweede industriële revolutie</p>	
Circa 1945 Na WOII	<p>Proces van samenlevingsopbouw richting een meer democratische en inclusieve maatschappij voltooid</p>		<p>Massaconsumptie breekt door:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Consumer society vanaf 1950 - 19960 	
1948	<p>Stemrecht voor vrouwen</p>			

